

ΟΙ
ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΣΤΑΙ

ΚΑΙ

Ο ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΦΙΡΜΙΝΟΣ ΔΙΔΟΤΟΣ
(AMBROISE FIRMIN DIDOT)

ΥΠΟ

ΕΛΕΓΓΕΡΙΟΥ ΘΩΜΑ,

ΜΕΤΑΤΥΠΩΣΙΣ « ΠΑΝΟΠΗΣ »

ΕΝ ΣΥΡΩ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ ΦΡΕΡΗ.

1877.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΣΙΔ Α978

46

ΟΙ
ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΣΤΑΙ
ΚΑΙ
Ο ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΦΙΡΜΙΝΟΣ ΔΙΔΟΤΟΣ
(AMBROISE FIRMIN DIDOT)

ΥΠΟ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΘΩΜΑ.

Μετατύψεις ΠΑΝΟΠΗΣ:

ΕΝ ΣΥΡΩ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ ΦΡΕΡΗ:

1877.

ΕΙΔΗΣΙΣ.

Ἀναγγείλας τὴν προσεχῇ δημοσίευσιν τῆς βιογραφίας τοῦ αἰοδίμου φιλέλληρος καὶ δεινοῦ Ἑλληνιστοῦ Ἀμβροσίου Φερμίνου Διδότου εἶχον καὶ ἔχω ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ φιλόμουσοι Ἕλληνες θέλουσι συνδράμει εἰς τοῦτο ἀποτίοντες οὕτω φόρον εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν τοσοῦτον ὑπὲρ Ἑλλάδος ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐργασθέντα γάλλον. Τοὺς βίους τῶν ἀνδρῶν τούτων μᾶλλον ἢ τοὺς τῶν ἡμετέρων ὀφείλομεν οἷόν τε ἀκριβέστερον νὰ γράφωμεν, διότι οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ὑπ' οὐδενὸς κινούμενοι συμφέροντος ὑπέστησαν τοσοῦτους κόπους καὶ ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς γηραιᾶς Ἑλλάδος.

Τὸ προεκδοθὲν τοῦ Βρουνὲ δὲ Πρέλ βιογράφημα, ὅστινος συνέχεια εἶναι τὸ ἀγγελλόμενον πωλεῖται ἐν Σύρῳ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς ἐφημερίδος «Πανόπης» καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῶν Ἀδελφῶν Δεπάστα ἀντὶ ἡμίσεως φράγκου.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΘΩΜΑΣ.

Πᾶν δικαίωμα μετατυπώσεως τῆς διατριβῆς ταύτης
ἐπιφυλάσσεται τῷ συντάκτῃ.

ΟΙ

ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΣΤΑΙ

ΚΑΙ

Ο ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΦΙΡΜΙΝΟΣ ΔΙΔΟΤΟΣ

ὑπὸ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΘΩΜΑ.

Ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου τὰ ἑλληνικὰ γράμματα εἰλ-
κυσαν τὴν προσοχὴν πολλῶν Γάλλων σοφῶν. Τὸ ἔνδοξον
παρελθὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ ἀλγεινὴ θέσις ἐν ἣ κατό-
πιν περιῆλθε, τοσοῦτον ἐπέδρασαν ἐπ' αὐτῶν, ὥστε
παρεδόθησαν εἰς τὴν σπουδὴν καὶ ἐμβριθεῖ μελέτην τῆς
ἱστορίας αὐτῆς. Ἰδίᾳ κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκοντα-
ετηρίδα ἡ πρὸς τὴν Ἑλλάδα συμπάθεια αὐτῶν ἠϋξήσε,
πολλοὶ δὲ διακεκριμένοι τῆς Γαλλίας ἄνδρες εἰργάσθη-
σαν ὅπως ἐνισχύσωσι τὰς ἑλληνικὰς σπουδὰς. Ἡ εἰς
πολλὰς τῆς Γαλλίας χώρας εἰσαγωγὴ τῆς διδασκαλίας
τῆς Ἑλληνικῆς, (1) ἡ ἐν Ἀθήναις Γαλλικὴ σχολὴ ἡ
συστάσα μὲν ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ Φιλίππου τῇ προτάσει
τοῦ ὑπουργοῦ de Salavandy, νῦν δὲ τῇ προστασίᾳ τῆς
Ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῆς φιλολογίας εὐδοκί-
μως ἐργαζομένη, ἡ ἐν Παρισίοις ἀπὸ ὀκταετίας ὑφιστα-
μένη ἐταιρεία πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν
καὶ ἡ πλὴθὺς τῶν περὶ Ἑλλάδος καὶ Ἑλλήνων σπου-

(1) Βλεπ. περὶ τούτου καὶ ἰδίᾳ τῆς διδασκαλίας τῆς
νεοελληνικῆς τὴν *Revue Politique et Litteraire* τοῦ
1874 φυλλ. 34 καὶ τὸ ἡμέτερον περὶ Βρουνὲ πονημάτιον.

δαιοτάτων γαλλικῶν συγγραμμάτων (1) τρανῶς μαρτυροῦσι τοὺς ἀκαμάτους πλείστων Γάλλων ἀγῶνας ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν γρᾶμμάτων. Ἀνεφέραμεν ἄλλοτε τὰ ὀνόματα πολλῶν τούτων πρὸς οὓς ἡ Ἑλλάς μεγάλην ὀφείλει εὐγνωμοσύνην, νῦν δὲ πρόκειται νὰ βιογραφήσωμεν τὸν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τελευτήσαντα Ἀμβρόσιον Φιρμῖνον Διδότον, οὗτινος τὸ ὄνομα μεγάλως συνδέεται μετὰ τῆς νεωτέρας ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπὸ νεωτάτης ἡλικίας συναναστραφεῖς μετὰ τῶν Ἑλληνιστῶν καὶ τῶν ἐν Παρισίοις τότε εὐρισκομένων Ἑλλήνων καὶ ἰδίᾳ τοῦ Κοραῆ, οἵτινες ἐνεφύτευσαν αὐτῷ τὸν πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς Ἑλληνικὰς μούσας ἔρωτα, ἠγάπησε περιπαθῶς αὐτὴν καὶ εἰργάσθη ὑπὲρ αὐτῆς. Τὰ σπουδαιότατα αὐτοῦ περὶ Ἑλλάδος συγγράμματα μαρτυροῦσι τρανύτατα τὸν φιλελληνισμόν αὐτοῦ, τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἀναφερόμενα ὑπὲρ αὐτῆς ἔργα τοῦ διακεκριμένου τούτου Ἑλληνιστοῦ σαφέστατα ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἠγάπησεν αὐτὴν ἴσα τῇ φυσάσει. Καὶ πολλοὶ ἕτεροι τῶν ἐν Παρισίοις Ἑλληνιστῶν σπουδαιοτάτας παρέσχον καὶ παρέχουσιν ὑπηρεσίας τῇ Ἑλλάδι, ὥς ἤδη εἵπομεν ἄλλαχοῦ, ἀλλ' ὁ Ἀμβρόσιος Διδότος ζήσας καὶ συναναστραφεῖς μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπ' οὐκ ὀλίγον χρόνον, μελετήσας δὲ ἐμβριθέστερον τὸν τόπον, τὰ ἔθνη, τὰ ἔθιμα καὶ ἰδίᾳ τὴν κατάστασιν ἐν ᾗ εὕρισκετο τότε ἡ τληπαθὴς Ἑλλάς, τοσοῦτον συνεπάθησε πρὸς αὐτὴν, ὥστε ὁμιλῶν περὶ αὐτῆς ὠμῆλει ὥσει περὶ τῆς ἰδίας πατρίδος.

Ὁ Ἀμβρόσιος Φιρμῖνος Διδότος ἀνῆκεν εἰς ἀρχαίαν παρισινὴν οἰκογένειαν. Ἡ Μαρία Διδότου θυγάτηρ τοῦ Διονυσίου Διδότου, ἐμπόρου ἐν Παρισίοις, συνεζεύχθη τῷ

(1) Περὶ τούτων ἔγραψε σπουδαιοτάτην ἐκθεσιν ὁ σοφὸς Ἑλληνιστὴς κ. Αἰμύλιος Ἐγγερ, ἧς μετάφρασις ὑπὸ τοῦ ἐν Λονδίνῳ κ. I. Βαλέττα ἐδημοσιεύθη, ἐν τῷ Ἑθνικῷ Ἡμερολογίῳ τοῦ 1869.

1698 μετὰ τοῦ **Jean - Luc - Nyon**, ἡγέτου ἀρχαιοτάτου βιβλιοπωλικοῦ οἴκου. Ἀλλὰ κυρίως πατήρ τοῦ οἴκου τῶν Διδότων ὑπῆρξεν ὁ Φραγκῆσκος, γεννηθεὶς ἐν Παρισίοις τῷ 1689 καὶ ἀποθανὼν τῷ 1759, υἱὸς τοῦ προρρηθέντος Διονυσίου Διδότου. Υἱὸς αὐτοῦ ἦν ὁ Φραγκῆσκος Ἀμβρόσιος Διδότος, γεννηθεὶς ἐν Παρισίοις τῷ 1720 ἀποθανὼν δὲ τῷ 1804· οὗτος ἐξήσκησεν ἐπιτυχῶς τυπογραφικὸν ἐπάγγελμα, ἐκδούς ἅπαντα τὰ συγγράμματα τοῦ φίλου αὐτοῦ ἀββᾶ **Prévost**, ἐν οἷς καὶ τὴν γενικὴν ἱστορίαν τῶν περιηγήσεων ἐν 20 τόμοις (εἰς 4ον μετὰ γεωγραφικῶν χαρτῶν καὶ εἰκόνων). Ἄπας ὁ βίος αὐτοῦ εἶναι ἱστορία τῶν προόδων τῆς τυπογραφικῆς τέχνης, ἐκ δὲ τοῦ τυπογραφείου αὐτοῦ ἐξῆλθον πολυπληθῆ συγγράμματα, ἐν οἷς καὶ ἡ ἐκ 32 τόμων συλλογὴ, περιέχουσα ἅπαντα τὰ πρὸς παιδαγωγίαν ἀπαιτούμενα ἔργα, ἧς τὴν δημοσίευσιν ἐπεφόρτισεν αὐτῷ ὁ Λουδοβῆκος **XVI** χάριν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Μία τῶν θυγατέρων τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Φραγκῆσκου Πέτρου συνεζεύχθη τὸν **Bernardin de Saint-Pierre**, τὸν γνωστὸν συγγραφέα τοῦ μυθιστορήματος «ὁ Παῦλος καὶ ἡ Βιργινία».

Ὁ Πέτρος Διδότος ἦτο βιβλιοπώλης τῷ 1785, ἐν δὲ τῷ τυπογραφείῳ διεδέξατο τὸν πατέρα αὐτοῦ τῷ 1789. Διακριθεὶς ὡς ποιητῆς καὶ συγγραφεὺς ἀνέλαβε τῷ 1795 ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολιτικῶν θορύβων μέγα ἔργον, δημοσιεύσας συλλογὴν τῶν μεγαλειτέρων γάλλων καὶ ξένων συγγραφέων, κεκοσμημένην δι' ἄρθρων τῶν περιφημοτέρων συγχρόνων αὐτοῦ ἀνδρῶν. Ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰούλιος Διδότος, γεννηθεὶς τῇ 5 Αὐγούστου 1794 καὶ ἀποθανὼν τὴν 18 μαΐου 1871, ἐξέδωκε τὴν **Συλλογὴν τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν τοῦ Βοασσονάδ.**

Ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φερμῖνος Διδότος, γεννηθεὶς τῷ 1764 ἐν Παρισίοις, διεκρίθη ἐπίσης διὰ τὸν πρὸς τὰ γράμματα αὐτοῦ ἔρωτα καὶ τὰς τυπογραφικὰς προό-

θους ἀνεκάλυψε τὴν στερεοτυπίαν, καὶ ὡς καλὸς ἑλλη-
νιστὴς μετέφρασεν ἐρμέτρως εἰς τὴν γαλλικὴν τὰ
Εἰδύλλια τοῦ Θεοκρίτου καὶ τὰ ᾄσματα τοῦ Τυρταίου.
Περιηγηθεὶς τὴν Ἰταλίαν, Ἰσπανίαν καὶ Ἑλλάδα, ἀνε-
δείχθη μέλος τοῦ κοινοβουλίου καὶ κατόπιν τυπογράφος
τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Πανακαδημίου τῆς Γαλλίας.

Υἱὸς τοῦ Φιρμίνου Διδότου ἦν ὁ Ἀμβρόσιος, γεννηθεὶς
τὴν 7 δεκεμβρίου 1790 ἐν Παρισίοις. Εἰσαχθεὶς εἰς τὰς
πρὸς τελείαν αὐτοῦ ἐκπαίδευσιν ἀναγκαίας σχολάς,
ἐσχετίσθη νέος ἔτι μετ' ἐπισήμων προσώπων καὶ ἰδίᾳ
τοῦ Βοασσονάδ, ὅστις ἐνεφύτευσε αὐτῷ τὸν πρὸς τὰς
ἐλληνικὰς σπουδὰς ἔρωτα. Ὁ ἔρως οὗτος ἀνεπτύχθη
διὰ τῆς συναναστροφῆς μεθ' ἐτέρων ἑλληνιστῶν καὶ
ἰδίᾳ τοῦ πολλοῦ Κοραῆ, ὑπὸ τὴν παιδαγωγικὴν τοῦ
ὁποίου διεύθυνσιν ἔθηκεν αὐτὸν ὁ πατήρ του. Ὁ Κοραῆς,
εἰ καὶ πτωχὸς, δὲν ἐδέξατο χρήματα, πρὸς τοῦτο ἔπεμ-
ψεν αὐτῷ τὴν παρατιθεμένην ἐπιστολήν, ἣν μετ' εὐλα-
βείας ἐτήρει ἐν τοῖς ἀρχείοις αὐτοῦ ὁ εὐγνώμων μα-
θητής.

Κύριε,

Σὰς παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσητε ἐὰν δὲν ἀπεκρί-
θην εἰς τὴν αἵτησίν σας, ἥ ὁποία ἤξιζε νὰ ἐπιφέρῃ εἰς
ἐμὲ ἐπιρροήν, τῆς ὁποίας ἰδοὺ τὸ ἀποτέλεσμα.

Μεγάλην εὐχαρίστησιν αἰσθάνομαι, διότι ὁ υἱὸς σας
ἔρχεται καθ' ἐκάστην πρὸς ἐμὲ ἐκτὸς τῶν παρασκευῶν
καὶ κυριακῶν, τὸν μὲν χειμῶνα ἀπὸ τὴν δεκάτην
ἕως τὴν μισημβρίαν, τὰ δὲ ἔαρ ἀπὸ τὴν ἐβδόμην ἕως
τὴν ἐνδεκάτην, ἐπιθυμῶν νὰ τὸν κρατῶ μερικὰς ὥρας
ἀκόμη ἐὰν ἦναι ἀνάγκη καὶ ἐὰν ἔχῃ εὐχαρίστησιν.

Κατάβεβλημένος ἀπὸ τὴν ἐργασίαν ἀρκοῦμαι μὲ τὴν
ἐξοικονόμησιν ὀλίγου χρόνου, τὸν ὁποῖον μὲ ἐπιτρέπει
ἡ ὑγεία μου νὰ μεταχειρισθῶ. Αἰσθάνομαι, πρό τινων
ἐτῶν, τὴν ἀνάγκην ἐνὸς βοηθοῦ καὶ ἐνθυμεῖσθε βέβαια
τὸν νέον, τὸν ὁποῖον ἔφερα μίαν ἢ δύο φορές εἰς τὴν

οἰκίαν σας πρὸ τριῶν ἐτῶν, καὶ τὸν ὁποῖον ἀνέτρεφα μὲ ἐδικά μου ἔξοδα μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τὸν ἀναδείξω καλὸν Ἕλληνα, ἄξιον νὰ μὲ βοηθῇ. Κατὰ δυστυχίαν ἔχασα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐξώδευσα δι' αὐτὸν χωρὶς διόλου νὰ ὠφεληθῶ. Ἀπὸ τινος καιροῦ προσπαθῶ νὰ εὔρω κανένα ἄλλον· τοῦτο δὲν τὸ ἐπέτυχα ἀκόμη ἴσως ἐξ αἰτίας τῆς πολλῆς προσοχῆς, τὴν ὁποίαν δεικνύω εἰς τὰς ἐρεῦνας μου, φοβούμενος μήπως ἐκτεθῶ καὶ δευτέραν φορὰν εἰς ἔξοδα ἀνωφελῆ.

Ἐπρεπε νὰ θεωρήσω ὡς εὐτυχίαν τόσῳ μεγάλην ὅσω καὶ ἀπροσδόκητον ὅτι ἐν ᾧ ἐγὼ δὲν ἀρνοῦμαι νὰ δαπανήσω δι' ἓνα νέον, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ διδαχθῇ ἀπὸ ἐμὲ τὴν Ἑλληνικὴν, ἐσεῖς μὲ προσφέρετε ὅχι μόνον τὸν υἱόν σας ἀλλὰ καὶ χρηματικὴν ἀμοιβὴν διὰ τὸν καιρὸν τὸν ὁποῖον θὰ ἐξοδεύσω εἰς τὴν διδασκαλίαν του.

Ἐὰν θέλετε, κύριε, ἡ προσφορά σας νὰ γείνη ἀληθινὴ εὐτυχία καὶ διὰ τὸν υἱόν σας καὶ δι' ἐμὲ πρέπει νὰ τὴν γυμνώσετε ἀπὸ κάθε εἶδος συμφέροντος. Οὐτε δίδω, οὔτε λαμβάνω χρήματα. Θὰ πληρώσω τὸν υἱόν σας μὲ ὅλην τὴν παιδείαν μὲ τὴν ὁποίαν εἶμαι ἱκανὸς, μὲ ὅλην τὴν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν ἀπολαύει ἀπὸ μέρος τῶν ἀξίων γονέων του. Ὁ νέος Διδότος θὰ πληρώσῃ ἀρκετὰ τὸν Κοραῆ ἐὰν θέλῃ νὰ ἔχῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἰδίαν εὐπείθειαν, τὴν ὁποίαν καὶ εἰς τὸν πατέρα του. Θὰ ὑπηρετήσῃ (ἀλλὰ πάντοτε ὡς ὑπηρετεῖ ὁ υἱὸς τὸν πατέρα) ὡς γραμματεὺς, ἔργον τόσον ὠφελιμώτατον, τὸ ὁποῖον συνίσταται ἐν γένει εἰς τὸ νὰ γράφῃ ἐκ τῆς ἀρχαίας καὶ νέας Ἑλληνικῆς. Αὕτῃ εἶναι, κύριε, ἡ πρώτη συμφωνία, τὴν ὁποίαν θὰ μὲ ἐπιτρέψετε νὰ προτείνω εἰς τὴν παραδοχὴν τῆς προσφορᾶς, τὴν ὁποίαν μὲ κάμνετε. Ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ δυσαρεστήσῃ οὔτε ὑμᾶς, οὔτε τὸν υἱόν σας. Ἡ δευτέρα καὶ τελευταία, τὴν ὁποίαν θέλω νὰ προτείνω εἶναι φυσικὴ συνέπεια τῆς πρώτης· καὶ εἰς αὐτὴν μὲ ἐγγυᾶται ἡ ἀνατροφή, τὴν ὁποίαν ἐδώκατε εἰς τὸν υἱόν σας.

“Ολας τὰς ἐργασίας μου, δῆλα δὴ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα γράφω εἰς τὴν εἰκίαν μου, εἴτε ἐλληνιστὶ εἴτε εἰς ἄλλας γλώσσας, πρέπει νὰ τὰ φυλάττῃ μυστικά· ἐπειδὴ δὲν ἀνακατατόνομαι εἰς ὅ,τι κάμνουσιν οἱ ἄλλοι, ἐπιθυμῶ ὥστε νὰ μὴ γνωρίζῃ κανεὶς ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον ἐνασχολοῦμαι. Θὰ ᾔηται ὁ νέος Διδότος ὁ παρακαταθηκάριος ἐκείνων, τὰ ὁποῖα κάμνω, ὡς καὶ τὰ ὁποῖα δὲν θέλω νὰ κάμω.

Σὰς παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ὁλοψύχου ὑπολήψεώς μου.

23 Μαρτίου 1808.

ΚΟΡΑΗΣ.

Ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοιοῦτου ἀνδρὸς ὁ Ἀμβρόσιος Διδότος ἀπέβη σπουδαῖος ἐλληνιστὴς καὶ φιλέλληνας, ὁ δὲ Παῦλος Κουριέρος γράφων τὴν 3 μαρτίου 1810 τῷ Φιρμίνῳ Διδότῳ ἔλεγε πρὸς τοῖς ἄλλοις: «Ἐπιθυμῶ νὰ ἶδω τὸν υἱόν σας, οὐδεὶς ἕτερος πλειότερον κινεῖ τὴν περιέργειάν μου. Ὅλη ἡ Ἑλλάς ὁμιλεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ στηρίζει ἐπ’ αὐτοῦ μεγάλας ἐλπίδας. Δότε μοι, παρακαλῶ, πληροφορίας περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ ὑμῶν κλπ.» Ὁ Κουριέρος, ὅστις ἐγνώρισεν αὐτὸν ἐν Ἰταλίᾳ, ἔκρινε καλῶς περὶ αὐτοῦ.

Τῷ 1814 ἐπεσκέφθη τὴν Ἀγγλίαν, ὅπως ἰδίῳις ὀρμασὶν ἴδῃ τὰς προόδους τῆς χαρτοποιίας καὶ τυπογραφίας, ἐπιστρέψας δὲ εἰς Γαλλίαν εἰσήγαγε τὸ *presse en fronte*, ὅπερ ἐφεῦρε πρῶτος ὁ λόρδος Stanhope. Κατόπιν ἐξετέλεσε πόθον, ὃν εἶχεν ἐμφυτεύσει εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἡ μετὰ τοῦ Κοραῆ ἀναστροφή, νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἑλλάδα, ἣν καὶ τοι μακρὰν ἡγάπησεν ὡς δείκνυται ἐκ τῆς παρατιθεμένης ἐπίσης ἀνεκδότου ἐπιστολῆς, ἣν ἀπηύθυνε τῷ νέῳ Διδότῳ ὁ Κοραῆς τὴν 14 Αὐγούστου 1814, ἀπαντῶν εἰς προσφορὰν, ἣν ἐποίησεν αὐτὸς διὰ τὴν δημοσίαν βιβλιοθήκην τῆς Χίου:

A Monsieur Didot fils.

Εὖ πράττειν! Μὲ ἐπροσφέρατε ἐκουσίως δὲν γνωρίζω ποῖον σύγγραμμα διὰ τὴν βιβλιοθήκην τῆς Χίου. Σᾶς παρακαλῶ νὰ μὲ στείλητε τὸ δῶρον, ἐπειδὴ πλησιάζω νὰ τελειώσω τὸν πρόλογον τοῦ ἔκτου καὶ τελευταίου τόμου τῶν Βίων τοῦ Πλουτάρχου. Εἰς αὐτὸν ἀριθμῶ ὅλους, ὅσοι ἐνδιαφέρονται εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος, θὰ δυσαρεστηθῶ δὲ πολὺ ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ τὸ ὄνομά σας.

Σᾶς ἐπιτρέπω νὰ ἀναχωρήσητε εἰς Ἀγγλίαν χωρὶς νὰ μὲ ἴδετε.

Ὅ ὡς τέκνον ἀγαπῶν σας

ΚΟΡΑΗΣ.

Πραγματικῶς τὰ προλεγόμενα τοῦ τόμου τούτου (σελ. 26) περιέχουσι τὰ ὀνόματα τῶν δωρησάντων τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Χίου: Κλαβιέρου, Θυρότου, Βοασσονάδ, Ἀμβροσίου Φιρμίνου Διδότου καὶ τὸν κατάλογον τῶν δωρηθέντων βιβλίων. Τῷ 1816 ὁ νέος Διδότος ἀνεχώρησεν εἰς Ἀνατολήν, ὑπὲρ ἧς τοσοῦτον ἐφλέγετο, τὰς δ' ἐν αὐτῇ ἐντυπώσεις του ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ σπανιωτάτῳ ἤδη καταστάντι συγγράμματι αὐτοῦ, *Notes d'un voyage fait dans le Levant en 1816 et 1817* (Paris 1821) ἀφιερωθέντι τῷ σεβαστῷ αὐτοῦ διδασκάλῳ Κοραῇ. Ἐν τῷ προλόγῳ τῆς ἀξιολογωτάτης ταύτης πηγῆς διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀνατολῆς ἀναφέρει τὰ αἷτια τὰ κινήσαντα πρὸς ἐπιχείρησιν τοιοῦτου μακροῦ πλοῦ «Φλεγόμενος, λέγει, ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, ἣν κατοικοῦσιν ἔτι οἱ ἀπόγονοι λαοῦ, μετὰ τῶν συγγραμμάτων καὶ τῶν πράξεων τῶν ὁποίων ἀπὸ τῆς τρυφερωτέρας μου νεότητος τοσοῦτον συνωκειώθην, διὰ τῶν φροντίδων πατρὸς διακρινομένου διὰ τε τὴν παιδείαν καὶ τὰ σπάνια αὐτοῦ πλεονεκτήματα, κατέλιπον τοὺς Παρισίους τὴν 24 μαρτίου 1816, ἀποχαιρετήσας τὸν κ. de Choiseul Gouffier ὅστις, καί

τοι προκεχωρηκυίας ἡλικίας, μοι ἐξέφραζε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθῇ αὐθις τὴν Ἑλλάδα. Ὁ κ. δούξ de Richelieu ηὐδόκησε νὰ μὲ διορίσῃ ἀκόλουθον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβείας, ὅπερ συνέτεινεν εἰς τὸ ν' ἀπολαύσω τὰ φερμένα τὰ ἀναγκαῖα τῷ περιηγούμενῳ τοιαύτας χώρας, κυβερνωμένας ὑπὸ βαρβάρων· διότι πρέπει νὰ δώσωμεν τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς ἔθνος διὰ τὸ ὁποῖον οἱ αἰῶνες παρέρχονται χωρὶς νὰ ἐπιφέρωσιν εἰς αὐτὸ οὐδεμίαν μεταβολήν, οὐδεμίαν βελτίωσιν».

Ὑπὸ τοιούτων ἰδεῶν φιλελληνικωτάτων ἐνεφορεῖτο ὁ νέος περιηγητὴς ἐπισκεπτόμενος τὴν Ἀνατολὴν μετὰ τοῦ σοφοῦ d' Ansse de Velloison, καθ' ἣν ἐποχὴν διετέλει αὕτη ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ βαρβαρισμοῦ καὶ τῆς ἀμαθείας, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ Ἑλλὰς ὑπέκειτο ὑπὸ τὴν τουρκικὴν ἀρχήν. Ἐπισκεπτόμενος τῆς ἑλληνικὰς πόλεις καὶ νήσους τοσοῦτον συνεκινεῖτο ὁ νεαρὸς φιλέλληνας, ὥστε ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ ἐκθέσει τῆς περιηγήσεως αὐτοῦ, ἥτις εἶναι ἀληθῶς ἐγκατόπτρισμα τῆς τότε καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἀνατολῆς, ἐναπέθηκεν τὰς ζωηρὰς ἐντυπώσεις αὐτοῦ. Ἐκάστη σελὶς τοῦ βιβλίου τούτου εἶναι εἰκὼν διὰ τῶν ζωηρωτέρων κεχρωματισμένη χρωμάτων ἐκάστης πόλεως, ἐκάστης κώμης, ἐκάστης νήσου τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ἐν τῷ σπουδαιοτάτῳ τούτῳ συγγράμματι περιεχόμενα εἶναι ἀμερόληπτος περιγραφὴ ὅσων εἶδεν ὁ φιλέλληνας Γάλλος οὐχὶ δὲ διεστραμμένα εἴτε ἐκ συμφέροντος εἴτε ἐκ κακοβουλίας, οἷα ἡ *la Grèce contemporaine* τοῦ Φαλμεράϋερ τῆς Γαλλίας. Εἶναι πραγματικῶς τοιοῦτος ὁ Ἀβούτ ἢ τοῦλάχιστον τοιοῦτος θεωρεῖται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ πᾶς ὅμοιος αὐτῷ (1), διότι ἐν τῷ μέσῳ τῶν γενικῶν ὑπὲρ

(1) Οὐδαμῶς ἐννοοῦμεν ἐνταῦθα νὰ μεμφθῶμεν τῶν γάλλων σπουδαστῶν τῶν ἀποστρεφόμενων τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς, ἐχόντων ὑπ' ὄψιν τὸ τετριμμένον *Grecia sunt, non leguntur*.

Ἑλλάδος εὐφημιῶν τῶν φιλελλήνων Γάλλων, οἵτινες εὐαρεστοῦνται ὀνομαζόμενοι «Ἀθηναῖοι τῆς δυτικῆς Εὐρώπης» ὑψωσε φωνὴν ὑβριστικὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος διὰ τῶν λιθέλλων αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Κατ' ἀρχὰς ἐπεσκέψατο τὴν Τροίαν, ἣν ἀπεθανάτισεν ὁ κάλαμος τοῦ Ὀμήρου καὶ μάλιστα ἀνεκάλυψε διάφορα κυκλώπεια οἰκοδομήματα, διαφυγόντα τὰς ἐρεῦνας τοῦ κόμητος Choiseul-Gouffier καὶ τοῦ Lechevalier. Ἐν τῇ κλασσικῇ ταύτῃ γῇ ἐν ἣ ἐθαυμάσθη ὁ ἥρωισμός τῶν Ἑλλήνων ἡρώων, εἶχεν αἰετοῦ ὑπ' ὅψιν τὰ ἀθάνατα ὁμηρικὰ ἔπη, ἅτινα ἦσαν καὶ εἶναι τὸ πρῶτον ἀνάγνωσμα τῶν Γάλλων καὶ Γερμανῶν Ἑλληνιστῶν. Ἀκολούθως μετέβη εἰς τὴν Ἑλλάδα, Τουρκίαν, Μικρὰν Ἀσίαν, Συρίαν, Παλαιστίνην καὶ Αἴγυπτον καὶ μετὰ τὴν μακρὰν ταύτην περιοδείαν ἐπανέστρεψεν εἰς τὴν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ πόλιν τῶν Κυδωνιῶν, ὅπως ἐν τῷ τότε περιφήμῳ γυμνασίῳ αὐτῆς τελειώσῃ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ. Περὶ τῆς αὐτόθι διαμονῆς τοῦ Διδότου ἀποσπῶμεν ἐκ τῶν σημειώσεων αὐτοῦ τεμάχιά τινα. (1)

«Πάντοτε θέλω ἀναμιμνήσκεσθαι μετὰ τῆς ζωηροτέρας εὐγνωμοσύνης τὴν ἐνθουσιώδη ὑποδοχὴν καὶ φιλοξενίαν, ἣν μοὶ παρέσχον. Ἡ ψυχὴ αὐτοῦ (τοῦ Θεοφίλου Καίρη, διδασκάλου τῶν μαθηματικῶν ἐν τῷ γυμνασίῳ) πλήρης μεγαλοφροσύνης ὥς καὶ ἡ τοῦ Κοραΐ καὶ τῶν ἄλλων σεβασμίων Ἑλλήνων ἐφλέγετο ὑπὸ τῆς φιλελευθροπίας καὶ τοῦ πρὸς τὴν ὑψηλὴν φιλοσοφίαν ἔρωτος. Ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἐτόλμα ν' ἀναπτύσῃ πᾶσαν τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς ὑψηλὰς αὐτοῦ γνώσεις προσεκτικῶς ἔκρυπτεν αὐτὰς ὅπως μὴ καταστρέψῃ τὰς ὑπαρχούσας προλήψεις. Ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Εὐανθία ἦτο ἀξία νὰ τὸν ἐννοήσῃ· ὠμίλει ὀρθῶς τὴν γαλλικὴν καὶ

(1) Ὅρ. καὶ τὴν ἡμετ. διατριβὴν περὶ Βενιαμὶν τοῦ Λεσβίου, διδασκάλου τῶν Κυδωνιῶν ἐν τῷ περιοδικῷ «Κόρινθα» φυλ.

ἰταλικήν καὶ τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικήν· ἐγίνωσκε καλῶς τὰ μαθηματικά καὶ ἐνησχολεῖτο μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς εἰς τὰ ὑψηλὰ μαθηματικά καὶ τὴν σπουδὴν τῶν κωνικῶν τομῶν τοῦ Νεύτωνος. Τίς ἠδύνατο νὰ ὑποπτεύσῃ ἐν πόλει τῆς Ἀσίας, σχεδὸν ἀγνώστῳ, ὅτι ὑπῆρχε μικρὰ καὶ χθαμαλὴ οἰκία τοσοῦτον ἑκτακτον περι-κλείουσα παιδείαν;» Ὁ Διδότος διέμεινεν αὐτόθι ἐπὶ δύο μῆνας ὑπείκων εἰς τοὺς κανόνας τῆς σχολῆς, τοσοῦτον δὲ ζωηρὰς ἔλαβεν ἐντυπώσεις ὥστε καὶ ἐν τῷ τελευταίῳ περὶ τοῦ Ἀλδου Μανουτίου σπουδαιοτάτῳ αὐτοῦ συγγράμματι, περὶ οὗ κατωτέρω τὰ δέοντα, ἀνεμνήσθη ἐκτενῶς τούτων.

«Εὖρον, λέγει, ἐν τῇ μικρᾷ ταύτῃ ἀποικίᾳ νέους λογίους καὶ ἀρκετοὺς μαθητάς, οἵτινες, τῇ προτάσει ἐμοῦ κατέλιπον ἐν ταῖς συνδιαλέξεσι τὴν δημώδη ἐλληνικήν ὅπως ἀναγεννήσωσι τὴν γλῶσσαν τοῦ Δημοσθένους καὶ Πλάτωνος. Μετὰ τοσοῦτου ἐνθουσιασμοῦ ὑπεδέξαντο τὸν ψηφισθέντα νόμον, ὥστε ἐπεξέτειναν αὐτὸν μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν δημοτικῶν ὀνομάτων Ἰωάννης, Γεώργιος, Ἰωαννίκιος, Ἰλαρίων, ἅτινα μετέβαλον εἰς τὰ Ξενοφῶν, Ἀριστείδης, Θεμιστοκλῆς καὶ Ἐπαμεινώνδας. Ἰδοὺ ὁ νόμος:

Θεὸς ἡγείσθω παντὸς ἔργου καὶ λόγου.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ καθηγεμόνων Θεοφίλου, Γρηγορίου καὶ Εὐστρατίου, τῶν ἐν τῷ κατὰ τὰς Κυδωνίας ἐλληνομουσίῳ σχολαρχούντων, ἐλαφροβολιῶνος ὀγδόῃ ἀπιόντος, οἱ ὑπογεγραμμένοι εἶπομεν· ἐπειδὴ τὴν μὲν πατρίαν ἀναλαβέσθαι φωνήν, τὴν δὲ χύδην καὶ ἀγοραίαν, ὥς πάντῃ ἀνοίκειον ἡμῖν τοῖς τῶν Ἑλλήνων ἐκείνων ἀπογόνους παντὶ τῷ θυμῷ ἀπώσασθαι ἐφριέμεθα, δέδοκται πᾶσιν ἡμῖν νόμον εἰσενεγκεῖν τόνδε, ὥσθ' ἡνίκ' ἂν συνῶμεν, ἐλληνιστὶ πάντας ἡμᾶς συνδιαλέγεσθαι καταναγκάζειν.

ΝΟΜΟΣ.

Ἐπιμελεῖσθαι ἕκαστον ἡμῶν ἑλληνιστὶ ὅσον οἷόν τε συνδιαλέγεσθαι, ὅς δ' ἂν μὴ ἐθέλῃ τοῦτο, σελίδα ὁμηρικὴν ἐνώπιον ἡμῶν ἱστάμενος ἀπαγγέλλειν, ἀποτισάτω τίμημα. Οἱ ταῦτα ψηφισάμενοι. Ἀγγελῆς (Ἀλκιβιάδης), Διδότ (Ἀνάχαρσις), Ἰωαννίκιος (Ἀριστείδης), Ἰζάνος (Ἐπαμεινώνδας), Δημήτριος (Θεμιστοκλῆς), Θεοφάνης (Κλεάνθης), Δημήτριος Π. (Λεωνίδας), Δημήτριος Κ. (Μιλτιάδης), Βασίλειος (Ἀγησίλαος), Γεώργιος (Πάτροκλος), Σαμουήλ (Νικίας), Ἰλαρίων (Ξενοφῶν), Παναγιώτης Β. (Πελοπίδας), Ἰωάννης (Περικλῆς), Λεόντιος (Φωκίων), Κωνσταντῖνος (Χαβρίας), Γεώργιος (Τιμόθεος), Γεώργιος Κ. (Νεοπτόλεμος), Χαραλάμπης (Παυσανίας), Διογένης. ΑΩΙΖ, Μεθόδιος γραφεύς.

«Οἱ νέοι περιεκύκλουν ἓνα τῶν ὑπογράφαντων τὸ ψήφισμα καθ' ἑκάστην ἐσπέραν, αἱ δὲ διάφοροι συνδιαλέξεις συνίσταντο εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀρχαίων ποιητῶν ἢ τὴν ἐπανάληψιν τῆς Ἑκάβης τοῦ Εὐριπίδου. Αἱ θύραι ἦσαν προσεκτικῶς κεκλεισμέναι ἐκ τοῦ φόβου μὴ ἴδωσιν ἔξωθεν τοὺς παῖδας, οἵτινες ἦσαν ὀπλισμένοι. Τοῦτο μόνον τὸ αἷτιον ἦρκει ὅπως κλεισθῇ τὸ γυμνάσιον, καθὼς συνέβη τὸ παρελθὸν ἔτος, ὅτε οἱ Τοῦρκοι ἰδόντες γάλλον τινὰ μουσικὸν διδάσκοντα τοὺς μαθητάς, ἐνόμισαν ὅτι διδάσκει αὐτοὺς τὴν στρατιωτικὴν τέχνην καὶ ὑπώπτευσαν ὅτι ἐν ταῖς παιδιαῖς ταύταις ἐκρύπτοντο οἱ πρῶτοι σπινθῆρες πυρκαϊᾶς μελλούσης νὰ ἐκραγῇ. Ἐπίσης συνήρχοντο οἱ νέοι εἰς τὴν κορυφὴν μεμονωμένου λόφου, μακράν, ὅπως ἄσῃ τὸν περίφημον ὕμνον τοῦ Ῥήγα «Δεῦτε παῖδες τῶν Ἑλλήνων».

Οἱ μαθηταὶ τῆς σχολῆς καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Διδότου ἐτήρησαν τὴν ὑπόσχεσιν αὐτῶν, ἀλλὰ κατόπιν ἔπαυσαν. Μετ' ὀλίγον ἐξερράγη ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1821· τὸ γυμνάσιον κατηρειπώθη καὶ ὁ νόμος με-

τὰ τοῦ ψηφίσματος ἐγένοντο παρανάλωμα τοῦ πυρός.
'Αλλὰ μετ' αὐτῶν καὶ πόσοι τῶν ὑπογραψάντων !!

'Αναχωρήσας ὁ Διδότος ἐκ τῶν Κυδωνιῶν οὐδαμῶς ἐπελάθετο τοῦ προσφιλοῦς αὐτῷ γυμνασίου. 'Απὸ πολλοῦ χρόνου ἐπεθύμουν οἱ καθηγαὶ τοῦ Γυμνασίου ὅπως συστήσωσιν αὐτόθι τυπογραφεῖον· ὅθεν ἐπιωφελοῦμενοι ἤδη τῆς φιλίας τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς παρισινῆς τυπογραφίας, ἀπέστειλαν δαπάνη τοῦ φιλοπάτριδος 'Εμμανουὴλ Σαλτέλη τὸν Κωνσταντῖνον Τόμπραν πρῶτον μὲν εἰς Βιέννην, κατόπιν δ' εἰς Παρισίους, ἔνθα ἐν τῷ τυπογραφείῳ Διδότου ἐκμαθὼν τὴν τυπογραφικὴν τέχνην ἐπέστρεψεν εἰς Κυδωνίας φέρων πλήρες τυπογραφεῖον (1820). (1) 'Εκτὸς τούτοις ὁ 'Αμβρόσιος Διδότος ἐπλούτισε καὶ τὴν ἀξιόλογον βιβλιοθήκην τοῦ Γυμνασίου διὰ πολλῶν βιβλίων.

Αἱ ἐντυπώσεις τῆς μακρᾶς ταύτης περιηγήσεως ἔμειναν πάντοτε ζωνραί· ἡ ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ, ἥς ἔτυχεν ἐν ἀπάσαις ταῖς ἐλληνικαῖς πόλεσι καὶ νήσοις ὁ φιλέλληνα Γάλλος ἔμεινεν ἀνεξάλειπτος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

(1) Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Κυδωνιῶν ὁ Τόμπρας μόλις διασώσας τὸ τυπογραφεῖον αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἐξετυπώθη ἡ γραμματικὴ καὶ αἱ πτώσεις τοῦ Γρηγορίου Σαράφη, μετεκόμισεν εἰς Ψαρρά, ἔνθα ὁμῶς δυστυχῶς κατεστράφη. Ὁ Τόμπρας μετέβη ἀκολουθῶς εἰς Ὑδραν, ὅπως διευθύνῃ τὸ ὑπὸ τοῦ Δημητρίου ὑψηλάντου μετενεχθὲν μικρὸν τυπογραφεῖον, ἐν ᾧ ἐξετυποῦτο ὁ Φίλος τοῦ Νόμου, ἐκεῖθεν εἰς Καλάμας μετὰ τοῦ βοηθοῦ αὐτοῦ Νικολαΐδου, ὅπου ἐτυποῦτο ἡ Ἑλληνικὴ Σάλπιγξ (1821) ἐκδιδομένη ὑπὸ τοῦ Φαρμακίδου. 'Εκεῖθεν εἰς Ναύπλιον ἔνθα ἐτυποῦτο ὑπὸ τοῦ Γεωργίου 'Ράλλη ἐκδιδόμενος ὁ Ἑλληνικὸς Καθρέπτης (Le miroir Grec) ἐλληνιστὶ καὶ γαλλιστί. Ὁ Τόμπρας μετεκόμισε τὸ τυπογραφεῖον του ἀκολουθῶς καὶ ἀλαχοῦ.

Ὃτε ἐπεσκέφθη τὴν Χίον, οἱ δύο φίλοι τοῦ Κοραῆ Ῥοδοκανάκης καὶ Ῥάλλης ἐξέφρασαν αὐτῷ τὴν ἐπιθυμίαν ἵνα συστήσῃ τυπογραφεῖον παρὰ τῷ ἀξιολόγῳ τότε γυμνασίῳ τῆς Χίου. Ὁ Διδότος μεταβὰς εἰς Παρισίους συνετέλεσε μεγάλως εἰς τὴν ἀποστολὴν χαρακτήρων καὶ πάντων τῶν ἀναγκαίων μετὰ δύο πιεστηρίων, δυστυχῶς ὁμῶς καὶ τοῦτο κατεστράφη μετὰ τῆς Χίου. Ὁ Διδότος ἐπλούτισε καὶ τὴν βιβλιοθήκην τῆς Χίου τῷ 1812, ἥτις ἐπίσης ἐγένετο λεία τῶν φλογῶν κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1822. Καὶ τὸ ἐν Μεσσολογίῳ δὲ τυπογραφεῖον συστάν τὸ 1824 καὶ διευθυνόμενον παρὰ Δ. Μεσθέου, ἐν ᾧ ἐξετυποῦτο μέχρι τοῦ 1826 ἡ ἡμερὶς α' Ἑλληνικὰ Χρονικά» περιεῖχε στοιχεῖα ἐκ τοῦ τυπογραφείου Διδότου.

Ἐκτραγείσης τὸ 1821 τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἥτις συνεκίνησε πᾶσαν εὐγενῆ καὶ φιλόμουσον ψυχὴν, ὁ Διδότος συνεκινήθη ἔτι μᾶλλον. Ἀπεφάσισε νὰ βοηθήσῃ καὶ ὑλικῶς τὴν Ἑλλάδα. Τῇ ἀκαμάτῳ αὐτοῦ ἐνεργείᾳ συνέστη ἐπιτροπὴ πρὸς συναγωγὴν συνδρομῶν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. Πρὸς τούτῳ δὲ ἐξέδωκε σύγγραμμα ὑπὸ τὸν τίτλον *Souscription en faveur des Grecs*, ἐν ᾧ ἐδημοσίευσεν καὶ τεμάχιον τῆς σπουδαιοτάτης ἐπιστολῆς τοῦ Φενελῶνος :

α' Ἐν εἰρηνικωτέροις καιροῖς, ἔλεγεν ὁ Διδότος ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ, ὅτε τὸ αἷμα τῶν Ἑλλήνων δὲν ἔρρεεν ὡς χεῖμαρος, ἡ εὐγενὴς καὶ καθαρὰ τοῦ Φενελῶνος ψυχὴ, δὲν ἐφοβήθη νὰ διακηρύξῃ τὴν γενναίαν ἀγανάκτησιν, ἣν ἐνέπνευσεν αὐτῷ ἡ τύχη τοῦ ἀτυχοῦς τούτου λαοῦ. Ἴδου πῶς ἐκφράζει ταύτην ἐν ἐπιστολῇ ἐν ᾗ ἀνήγγελλε τὴν ἰδέαν ὅτι προτίθεται ν' ἀφιερῶθῃ εἰς περιηγήσεις ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

» Ἀπασα ἡ Ἑλλὰς ἀνοίγει εἰς ἐμὲ τὰς ἀγκάλας της, ὁ δὲ σουλτάνος ἐκπεπληγμένος ὀπισθοπορεῖ· ἡ Πελοπόννησος ἀναπνέει ἐλευθέρως, ἡ δ' Ἑκκλησία τῆς Κορίνθου ἀναζωογονεῖται· ἡ φωνὴ τοῦ ἀποστόλου ἀκούεται ἔτι

ἐν αὐτῇ. Αἰσθάνομαι ἑμαυτὸν μετενεχθέντα εἰς τοὺς
 ὠραίους τούτους τόπους καὶ μεταξὺ τῶν πολυτίμων
 τούτων ἐρειπίων συνάγονται πρὸς τοῖς περιεργότεροις
 μνημείοις καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαιότητος. Ζητῶ τὸν
 Ἄρειον Πάγον, ὅπου ὁ Παῦλος ἀνήγγειλε τοῖς σοφοῖς
 τοῦ κόσμου τὸν ἄγνωστον Θεόν· ἀλλὰ τὸ ἀνίερρον ἔρχε-
 ται μετὰ τὸ ἱερόν· ὅθεν καταβαίνω εἰς τὸν Πειραιᾶ,
 ὅπου ὁ Σωκράτης διέγραφε τὸ σχέδιον τῆς δημοκρατίας
 του· ἀναβαίνω εἰς τὴν διπλὴν κορυφὴν τοῦ Παρνασσοῦ,
 συλλέγω τὰς δάφνας τῶν Δελφῶν, καὶ αἰσθάνομαι τὰς
 ἡδονὰς τῶν Τεμπῶν.

»Εἶθε τὸ αἶμα τῶν Τούρκων νὰ ἀναμιχθῇ μετὰ τοῦ
 τῶν Περσῶν ἐν ταῖς πεδιάσι τοῦ Μαραθῶνος ὅπως κα-
 ταλίπωσι τὴν Ἑλλάδα ν' ἀσχοληθῇ εἰς τὴν θρησκείαν,
 εἰς τὴν φιλοσοφίαν, εἰς τὰς τέχνας, ὧν θεωρεῖται ἡ
 πατρίς».

Τῆς περιωνύμου φιλελληνικῆς ἐπιτροπῆς πρόεδρος
 ὠνομάσθη ὁ Τερνῶ, γραμματεὺς δὲ ὁ Διδότος. Οἱ συν-
 δραμόντες εἰς τὴν φιλάνθρωπον πρόσκλησιν τοῦ Ἀμβρο-
 σίου εἰσὶν οὗτοι: Rouchefoucauld-Liancourt, Chate-
 aubriand, οἱ δοῦκες de Fitz-James, de Choiseul, de
 Dalberg, de Broglie, οἱ κόμητες Sainte-Aulaire,
 Mathieu Dumas, Sebastiani, Alexandre de la Borde,
 de Lasteyrie, Alexandre de Lameth, d' Harcourt, de
 Stoël, Laffite, Villemain, Benjamin Delessert, Ey-
 nard, Lainé de la Ville l' Évêque, André Cottier,
 καὶ Ternaux ὁ πρεσβύτερος. Ὁ Ἀμβρόσιος Διδότος
 προσέφερε τὸ ποσὸν 3,000 φρ. Ὁ Κοραῆς ἔλαβε μέρος
 εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην «ὁ κ. Κοραῆς, λέγει ὁ Διδότος
 οὔτινος τὸ ὄνομα καὶ αἱ ἀρεταὶ εἶναι γνωσταὶ ἐν ὅλῃ
 τῇ Εὐρώπῃ, ἐπεφορτίσθη νὰ διανείμῃ τοῖς Ἑλλησι τοῖς
 ἐν Παρισίοις εὐρισκομένοις τὰς βοηθείας. Τὰ δὲ πλείω
 θέλουσι χρησιμεύσει ὅπως παράσχῃ τῇ Ἑλλάδι τὴν
 ἀναγκαίαν βοήθειαν ἀναλόγως τῶν περιστάσεων».

Ὅλαι αὗται αἱ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐνέργειαι τοῦ Δι-

δότης καὶ τῶν ἄλλων φιλελλήνων ἐστέφθησαν δι' ἐπιτυχίας· ἡ Ἑλλάς ἐκηρύχθη ἐλευθέρα. Ἀλλ' ὁ Διδότος οὐκ ἐπαύσατο συμπαθῶν ὑπὲρ αὐτῆς· αἰείποτε ἐδείκνυτο πρόθυμος ὁσάκις νέοι Ἕλληνες μετέβαινον εἰς Παρισίους ὅπως σπουδάσωσι τὴν τυπογραφικὴν τέχνην. Τῷ 1830, τῇ συστάσει τοῦ πρίγκηπος Μιχαὴλ Σούτσου, ὁ Ἀνδρέας Κορομηλᾶς ἐδιδάχθη ταύτην ἐν τοῖς καταστήμασι Φιρμίνου Διδότου, συστήσας ἀκολούθως τυπογραφεῖον ἐν Ἀθήναις, περίφημον καταστάς.

Τῷ 1836 ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὁ Ἀμβρόσιος ἐγένετο διευθυντὴς τῶν τυπογραφικῶν καταστημάτων· τότε δ' ἐδημοσίευσεν πολλὰ ἀφορῶντα τὴν Ἑλλάδα συγγράμματα μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνεται ἡ δημοσίευσις τοῦ Θησαυροῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης (*Thesaurus Græcæ linguæ*) τοῦ Ἑρρίκου Στεφάνου. Τὸ ὀγκωδέστατον τοῦτο λεξικόν, πρὸ τριακοσίων περίπου ἐτῶν συγγραφέν, περιεῖχε πολλὰ ἐσφαλμένα εἴτε ὡς πρὸς τὰς ἐρμηνείας τῶν λέξεων, εἴτε ὡς πρὸς τὰ χωρία τῶν συγγραφέων, ἀναλόγως τῶν μέχρι τοῦδε προόδων τῆς ἐπιστήμης, ἦτο κατὰ τὴν ἑκφρασιν τοῦ Βοασσονὰδ *rudis indigestaque moles*. Οἱ ἀδελφοὶ Διδότου, Ἀμβρόσιος καὶ Ὑάκινθος, ἀνέλαβον τὴν μέγαν ταύτην ἐπιχείρησιν· πρὸς τοῦτο προσεκάλεσαν πολλοὺς σοφοὺς Ἑλληνιστάς, ἐν οἷς τινες συνειργάσθησαν μετὰ πολλοῦ ζήλου ὡς ὁ Ἀστ, ὁ Βοασσονὰδ, ὁ Κράμερ, ὁ Ἄς, ὁ Ἰωακώβσιος, ὁ Ὄσαν, ὁ Ρόστ, ὁ Σχαίφερος, ὁ Στροῦβ, ὁ Τάφελ καὶ ἄλλοι, ἐν οἷς καὶ ὁ ἡμέτερος Κοραΐς. Τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἔργου ἀνέλαβον οἱ ἀδελφοὶ Δινδόρφοι μετὰ τοῦ Ἄς τῇ συναρωγῇ τοῦ Σίννερ καὶ Φίζ. Μόνος ὁ Βοασσονὰδ δεκαπεντακισχιλίας ἐχορήγησε προσθήκας, ὁ δὲ Δύβνερ (1) ἐπεθεώρησε

(1) Φρειδερίκος Δύβνερ σπουδαιότατος ἑλληνιστής, ἐγεννήθη τῷ 1802 ἐν τινι κώμῃ τῆς Θουριγγίας, σπουδάζας ἐν τῷ γυμνασίῳ τῆς Γότθας καὶ τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Γοτίγγης προσεκλήθη εἰς Παρισίους τῷ 1831 ὅπως

πάντα τὰ τυπογραφικὰ δοκίμια. Ἡ ἐκτύπωσις τοῦ πρώτου φυλλαδίου ἐγένετο περὶ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1831 κατὰ τὸ πρόγραμμα τὸ ἐγκριθέν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῆς φιλολογίας τῇ 29 Μαΐου 1829, τὸ ὅλον ἔργον συνεπληρώθη μόλις τῷ 1865 ἐν 9 τόμοις. «Τὸ λεξικὸν τοῦτο, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ σοφοῦ Egger, (1) ἀληθὲς μνημεῖον ἀπείρων πόνων, συντελεσθὲν μετὰ συνεχεῖς προσπάθειας ἐξ καὶ τριάκοντα ἑτῶν, ἀποτελέσει πάντως ἰδίαν ἐποχὴν ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τυπογραφίας, ἅτε πολλῶ ὑπερέχον κατὰ τε τὴν ἀφθονίαν τῶν λέξεων (2) καὶ τὴν ὀρθὴν ἐκλογὴν τῶν ὑποθέσεων τῆς ἄλλης ἀξιολόγου μετατυπώσεως τοῦ Θεσσαυροῦ, ἣν ὁ βιβλιοπώλης Valgry ἐποιήσατο ἐν Ἀγγλίᾳ (1816—1828)».

Δεύτερον σπουδαιότατον ἔργον τῶν ἀδελφῶν Διδότου, εἶναι ἡ δημοσίευσις τῆς Βιβλιοθήκης τῶν Ἑλληνων συγγραφέων· τὸ κείμενον τῶν ἐν αὐτῇ δημοσιευθέντων συγγραφέων παραβλήθην ἐπισταμένως μετὰ τῶν χειρογράφων συνοδεύεται ὑπὸ λατινικῆς με-

συνεργασθῇ εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ λεξικοῦ. Ὁ Dübner ἐβοήθησε μεγάλως τὸν Διδότον, ἀπέθανε δὲ τῷ 1867.

(1) Ἐν τῇ προμνημονευθείσει ἐκθέσει κατὰ μεταφρ. τοῦ κ. Βαλέττα.

(2) «Ἐκάστη σελὶς ηὐξήθη ἀνὰ εἴκοσι στίχους, καθὼς τοῦτο καταφαίνεται εἰς τὴν 135 σελίδα τῆς νέας ἐκδόσεως, παραβάλλομένην πρὸς τὴν 130 τῆς παλαιᾶς, ὥστε τὸ ποσὸν τοῦτο πολλαπλασιαζόμενον, ἐπὶ τῶν 1454 σελίδων τῆς πρώτης ἐκδόσεως, φέρει 29,400 περιπλέον στίχους, ἐννέα δηλονότι τυπογραφικὰ φύλλα, τὰ ὅποια, προστιθέμενα εἰς τὰ ὀκτὼ (91—100), καθ' ἃ φαίνεται πλεονάζουσα ἡ δευτέρα ἔκδοσις, ἀποτελεῖ 17 φύλλα, χωρὶς τῶν προστεθησομένων κατόπιν». Σ. Βυζάντιος ἐν τοῖς Προλεγομ. τοῦ Λεξ.

ταφράσεως καὶ σχολίων. Ἡ δημοσίευσίς τῆς διδοτείου βιβλιοθήκης ἀρξάμενη τῷ 1837 περιέχει ἅπαντας σχεδὸν τοὺς Ἑλληνας συγγραφεῖς καὶ τεμάχια ἀπολεσθέντων· οἱ ἐν αὐτῇ συνεργασθέντες ἦσαν οἱ ἀξιολογώτεροι τῆς ἐποχῆς φιλόλογοι, ἐν οἷς ὁ C. Müller, ὁ Mullach, ὁ Bothe, ὁ Meineke, ἐπὶ κεφαλῆς δὲ πάντων ὁ προρρηθεὶς Dübner. Τὰ δύο μεγάλα ταῦτα ἔργα ἐπηνέθησαν δικαίως καὶ ἐπαινοῦνται παρ' ἀπάντων.

Ἐκτὸς τούτων ὁ Ἀμβρόσιος Διδότος ἐδημοσίευσεν καὶ ἄλλα ἔργα ἀφορῶντα τὴν Ἑλλάδα· Τὰς σημειώσεις περιηγήσεως ἐν τῇ Ἀνατολῇ (εἰς 8ον 1826), ὧν ὁμῶς δυστυχῶς μόνον τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθη μέρος, τοῦ ἐτέρου ἀνευρεθέντος ἐν τοῖς χειρογράφοις αὐτοῦ καὶ ἐκδοθησομένου, πιστεύομεν προσεχῶς. Τὸ **CXLIV** κεφάλαιον τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα περιηγήσεως τοῦ Pouqueville, πραγματευόμενον περὶ Λακωνίας καὶ Σπάρτης. Μετάφρασιν τῆς ἱστορίας τοῦ Θουκυδίδου μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου, σημειώσεων καὶ ἀναλυτικοῦ πίνακος (1833)· τῆς μεταφράσεως ταύτης ἐπεχείρησε δευτέραν ἑκδοσιν, ἧς ἐδημοσίευσεν μόνον τὸν Α' τόμον τῷ 1872. Τὴν βιογραφίαν τοῦ Θουκυδίδου, ἣν προέταξε τῆς κατὰ πάντα λόγον σπουδαιοτάτης ταύτης ἐκδόσεως ἐδημοσίευσεν καὶ ἐν τῇ νέᾳ γενικῇ βιογραφίᾳ. Σημείωσιν περὶ τοῦ Ἀνακρέοντος, προταχθεῖσαν τῆς ἐμμέτρου μεταφράσεως τῶν ᾠδῶν τοῦ ποιητοῦ τούτου, ἣτις δημοσιευθεῖσα τῷ 1863 (16ον μικρὸν) περιέχει καὶ φωτογραφήματα κατὰ τὰ σχέδια τοῦ Girodet. Περὶ τῆς τιμῆς τοῦ χαρτοῦ ἐν τῇ ἀρχαιότητι (*le prix du papier dans l'antiquité*), ὅπερ εἶναι ἀπάντησις πρὸς τὸν κ. Egger. Τελευταῖον δὲ τὸ περὶ τοῦ Ἀλδοῦ Μανουτίου καὶ ἐν Βενετίᾳ Ἑλληνισμοῦ (*Alde Manouce et l'hellenisme à Venise*) πραγματευόμενον περὶ τοῦ ἀξιολογωτάτου τούτου τυπογράφου καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ συστάσης Νεοακαδημίας.

ἐπίσης ἐν αὐτῷ γίνεται λόγος περὶ τῶν εἰς Ἰταλίαν προσφυγόντων Ἑλλήνων, ἰδίᾳ δὲ περὶ τοῦ Μουσούρου, δημοσιεύων πρὸς τούτοις καὶ μέρος τῆς ἀνεκδότου ἀλληλογραφίας τῶν ἀνδρῶν τούτων ὡς καὶ εἰκόνας καὶ πανομοιότυπα γραφῆς. Ἐν τῷ σπουδαιοτάτῳ τούτῳ συγγράμματι, ποιούμενος λόγον περὶ τῶν Ἑλλήνων ἀναμιμνήσκεται καὶ τῆς εἰς τὴν Ἀνατολὴν περιοδείας του· ἀναμιμνήσκεται ὅτι διὰ τὸν φόβον τῶν Τούρκων ἐκρύβη μετὰ τῶν ἄλλων μαθητῶν εἰς ὑπόγειον ἔνθα ἀπήγγελλε στίχους ἐκ τῆς Ἑκάβης τοῦ Εὐριπίδου· ἀναμιμνήσκεται ὅτι μαθὼν τὴν γέννησιν υἱοῦ τῆς ἀδελφῆς του ἐφύτευσε δένδρον ἐν τῷ κήπῳ τοῦ γυμνασίου, εὐλογηθὲν ἐνώπιον τῶν καθηγητῶν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων παπάδων.

Πλὴν τῶν συγγραμμάτων τούτων ὁ Ἀμβρόσιος Διδότος ἐδημοσίευσε καὶ τὰ ἑξῆς :

L'imprimerie, la librairie, la papeterie à l'Exposition universelle (ἡ τυπογραφία, ἡ βιβλιοπωλία, ἡ χαρτοποιία ἐν τῇ γενικῇ ἐκθέσει) τοῦ 1851 ἐν Λονδίνῳ.

Rapport du XVII jury (ἀναφορὰ ἐν τῷ ΙΖ' συνεδρίῳ τῶν ἐνόρκων) παρουσιασθεῖσα ὑπὸ τοῦ γραμματέως αὐτοῦ Α. Διδότου (Παρίσιον, 1854).

Essai sur la Typographie (δοκίμιον περὶ τυπογραφίας) ἀπόσπασμα τοῦ ΚΣ' τόμου τῆς νεωτέρας ἐγκυκλοπαιδείας (1852 εἰς 8ον 405 σελ.).

Les Aldes et les Estiennes (οἱ Ἀλδοὶ καὶ οἱ Στέφανοι) ἀποσπάσματα τῆς γενικῆς Βιογραφίας (τεύχη 2 εἰς 8ον).

Observations sur la propriété littéraire et artistique (παρατηρήσεις περὶ τῆς ιδιότητος τῆς φιλολογίας καὶ καλλιτεχνίας) 1862 εἰς 8ον.

Étude sur la vie et les œuvres de Jean, sire de Joinville (Μελέτη περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Ἰωάννου σὶρ δὲ Ζοανβίλ) ἑκδοσις 5ῃ μετὰ 6 εἰκόνων καὶ τοῦ Πιστεύω τοῦ Ζοανβίλ, πανομοιότυπου χειρο-

γράφου, ὧν προηγείται διατριβὴ 1870 τομ. 2 εἰς 8ον.

Missel du Juvenal des Ursins (Ἡ λειτουργία τοῦ Ἰουβενάλιου τῶν Οὐρσίνων) 1861 εἰς 8ον.

Essai typographique et bibliographique sur l'histoire de la gravure sur bois (δοκίμιον τυπογραφικὸν καὶ βιβλιογραφικὸν περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ξυλογραφίας) 1863.

Catalogue raisonné des livres de la bibliothèque de M. Firmin Didot (κατάλογος ἀναλυτικὸς τῶν βιβλίων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ κ. Φ. Δ.) 1ον τεύχος 1867.

Essai de classification méthodique et synoptique des romans de chevalerie (δοκίμιον περὶ μεθοδικῆς καὶ συνοπτικῆς κατατάξεως τῶν μυθιστοριῶν τοῦ ἵπποτισμοῦ) ἐκδεδομένων καὶ ἀνεκδότων 1850.

Des apocalypses figurées (περὶ μεταφορικῶν ἀποκαλύψεων) χειρογράφων καὶ ἐξυλογραφημένων 1870.

Observations sur l'orthographe française (παρατηρήσεις περὶ γαλλικῆς ὀρθογραφίας) μετὰ ἱστορικῆς ἐκθέσεως τῶν γνώμων καὶ τῶν συστημάτων ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἀπὸ τοῦ 1527 μέχρι τοῦδε. Αἱ ἐκδοσις 1867)· ἐκδ. Βα ἐπιθεωρημένη καὶ ἐπηυξημένη 1868.

Observation sur l'écrit intitulé: Programme officiel de la nouvelle orthographe (παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ συγγράμματος τοῦ τιτλοφορουμένου: ἐπίσημον πρόγραμμα τῆς νέας ὀρθογραφίας) 1871.

Remarques sur les reformes de l'orthographe française (σημειώσεις περὶ τῶν μεταρρυθμίσεων τῆς γαλλικῆς ὀρθογραφίας) 1872.

Étude sur Jean Cousin (Μελέτη περὶ τοῦ Ἰωάννου Κουζίνου) μετὰ σημειώσεων περὶ τοῦ Ἰωάννου Δεκλέρη καὶ τοῦ Πέτρου Βιριότου, μετὰ εἰκόνων τοῦ Κουζίνου καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ γενομένων ὑπ' αὐτοῦ· 1872 εἰς 8ον μετὰ ἄτλαντος.

“Ολα ταῦτα τὰ συγγράμματα δεικνύουσιν ὅποσον ὁ ἀνὴρ ἐνησχολεῖτο εἰς τὰ γράμματα.

Τῷ 1867 συνιστωμένης ἐν Παρισίοις τῆς πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων ἑταιρίας (1) ὁ Ἀμβρόσιος Διδότος συνετέλεσε μεγάλως εἰς τὴν ἐδραίωσιν καὶ προαγωγὴν αὐτῆς. Ἀντὶ ὅλων τούτων τῶν ὑπὲρ τῶν γραμμάτων ἀγώνων ὁ Διδότος

(1) Ἡ σπουδαιοτάτη αὕτη ἑταιρία, περὶ ἧς ἐποιήσαμεθα λόγον καὶ ἐν τῷ προεκδεδωμένῳ ἡμῶν πονημάτων (σ. 26—7) οὐ παύεται ἐργαζομένη πρὸς προαγωγὴν καὶ διάδοσιν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων τῇ γενναίᾳ συνδρομῇ πλείστων φιλελλήνων μελῶν αὐτῆς· ἐνταῦθα δημοσιεύομεν τὸ ἀπλούστατον καταστατικὸν τῆς οὐκ ἐν λόγοις ἀλλ’ ἐν ἔργοις ἐναβруνομένης ἀξιολογωτάτης ταύτης ἑταιρίας :

Ἄρθρ. 1. Ἡ ἑταιρία σύγκειται ἐξ ἀορίστου ἀριθμοῦ μελῶν.

Ἄρθρ. 2. Ἡ ἐτησία συνδρομὴ ὠρίσθη εἰς δέκα φράγκα.

Ἄρθρ. 3. Ἡ παραδοχὴ γίνεται ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς ἢ ἐν τῷ γραφείῳ ἐπὶ παρουσίᾳ ἑνὸς μέλους.

Ἄρθρ. 4. Ἡ κεντρικὴ ἐπιτροπὴ σύγκειται ἐκ 50 μελῶν, ὧν τὰ 10 δυνατὸν νὰ ἐκλεχθῶσι καὶ ἐκτὸς τῶν Παρισίων. Ἀντιπροσωπεύει καὶ διευθύνει τὴν ἑταιρίαν.

Ἄρθρ. 5. Ἡ ἑταιρία θέλει συντελέσει εἰς τὴν διάδοσιν τῶν καλλιτέρων μεθόδων διδασκαλίας καὶ τὴν δημοσίευσιν τῶν ὠφελιμωτέρων συγγραμμάτων πρὸς γνῶσιν τῆς Ἑλλ. γλώσσης καὶ φιλολογίας.

Ἄρθρ. 6. Θέλει ἀναζωπυρήσει, δι’ ὅλων τῶν ἐν χρήσει μέσων, τὸν ζῆλον τῶν διδασκάλων καὶ μαθητῶν τῶν ἀποδυομένων εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς. Θέλει ψηφίσει μετὰλλια καὶ ἀμοιβάς.

Ἄρθρ. 7. Θέλει προτείνει ἀγωνοθετήματα. Θέλει συνάψαι σχέσεις μετὰ τῶν ξένων Ἑλληνιστῶν.

ἡμείφθη δεόντως. Ἐχρημάτισε βιβλιοπώλης καὶ τυπογράφος τοῦ βασιλέως μέχρι τῆς πτώσεως τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου, κατόπιν τῷ 1827 μέλος τῆς ἐμπορικῆς βουλῆς, τῷ 1832 τοῦ συμβουλίου τῆς βιομηχανίας, τῷ 1848 τοῦ γενικοῦ συμβουλίου τοῦ Σηκουάνα καὶ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου μέχρι τῆς πτώσεως τῆς βασιλείας. Ἐλαβε μέρος ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν ἐνόρκων, ἐν ταῖς ἐθνικαῖς βιομηχανικαῖς ἐκθέσεσι τοῦ 1844 καὶ 1849, ἐν ταῖς παγκοσμίαις ἐκθέσεσι τοῦ Λονδίνου (1851) καὶ τῶν Παρισίων (1855) καὶ ἐν ἀπάσαις ταύταις ἔλαβε τὸ χρυσοῦν μετάλλιον. Τῷ 1825 λαβὼν τὸν σταυρὸν τῆς λεγεῶνος τῆς τιμῆς, ὠνομάσθη κατόπιν (1855) ἀξιωματικὸς αὐτῆς καὶ διεδέξατο τὸν πατέρα αὐτοῦ ὡς τυπογράφος τοῦ Πανακαδημείου. Ἦτο ἤδη ἀξιωματικὸς τοῦ Σωτῆρος τῆς Ἑλλάδος καὶ ἱππότης τῆς ἁγίας Ἀννης τῆς Ῥωσσίας.

Ἡ μεγαλειτέρα ὁμως ἀμοιβὴ δι' αὐτὸν ἦν ὅτε ἡ Ἀκαδημία τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῆς φιλολογίας ἐκάλεσεν αὐτὸν τῷ 1872 ἵνα καταλάβῃ τὴν θέσιν τοῦ de Chertier. Ἡ ἡμέρα αὕτη ἦν ἡ εὐτυχεστέρα διὰ τὸν Α. Διδότον· ἐνθυμοῦνται εἰσέτι ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην προσεκάλεσεν πάντας τοὺς τυπογράφους καὶ ἐκδότας τῶν Παρισίων εἰς συμπόσιον, ὅπως πανηγυρίσωσι τὴν πρόοδον τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν καὶ συγχαρῶσιν αὐτὸν ἐπὶ τῇ προσγενομένῃ τιμῇ. Δυστυχῶς ὁμως ἐπὶ μικρὸν ἀπήλαυσε τῆς χαρᾶς ταύτης· τῇ 22 Φεβρουαρίου 1876 σκληρὰ ἀσθένεια ἀφῆρπασεν αὐτὸν ἐκ τῶν κόλπων τῆς Γαλλίας. Ἐν ταῖς τελευταίαις στιγμαῖς τοῦ ἐπὶ γῆς βίου ἔδωκε τὰς τελευταίας ὁδηγίας περὶ τῆς δημοσιεύσεως τῶν συγγραμμάτων του. Ἀπέθανε λοιπὸν ὁ ἔνδοξος φιλέλλην, ἡ δόξα τῆς γαλλικῆς τυπογραφίας, ἐν δὲ τῇ κηδείᾳ αὐτοῦ ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς Ἑλλάδος κ. Δεληγιάννης βαρέως πεπληγμένος τὴν καρδίαν ἐκράτει μίαν τῶν ταινιῶν τοῦ φερέτρου, καὶ μετὰ συγκεκνημένης φωνῆς ἐξέφρασε τὴν λύπην, ἣν ᾗσθάνθη ἡ Ἑλ-

λὰς ἅπασα ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοιούτου ἀνδρός. «Τὴν ἀπώλειαν αὐτοῦ, προσέθηκε, θέλει ζωηρῶς αἰσθανθῇ ἡ Ἑλλάς, ὅπου τὸ ὄνομα τοῦ ἐνδόξου τούτου ἀνδρός αἰέποτε θέλει ἐξεγείρει τὰ αἰσθήματα τῆς ζωηροτέρας εὐγνωμοσύνης».

Πραγματικῶς ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνησις ἐπεφόρτισεν τὸν κ. Δεληγιάννη μετὰ τινὰς ἡμέρας ὅπως ἐκφράσῃ τῇ οἰκογενείᾳ Διδότου τὰ συλλυπητήρια οὐ μόνον τῆς κυβερνήσεως ἀλλὰ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Οἱ Ἕλληνες πρὸ πολλοῦ ἤδη καιροῦ εἶχον ἐκφράσει τὴν πρὸς τὸν Διδότον εὐγνωμοσύνην· ὅτε τῷ 1839 ὁ Ἀμβρόσιος Διδότος μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ ἐπεσκέψατο τὰς Ἀθήνας, οἱ Ἕλληνες ἐνθουσιωδῶς ὑπεδέξαντο αὐτοὺς, πρὸς τιμὴν δ' αὐτοῦ ὠνόμασαν μίαν τῶν κυριωτέρων ὁδῶν τῶν Ἀθηνῶν: ὁδὸν Διοδότου, καθὰ ἀπεκάλει αὐτὸν ὁ μακαρίτης Ἀσώπιος.

ΤΕΛΟΣ

